

Briselē, 2025. gada 16. jūnijā
(OR. en)

9595/25

SOC 329
EMPL 207
EDUC 189
ECOFIN 639

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	2025. gadā konkrētām valstīm adresēto ieteikumu novērtējums un 2024. gadā konkrētām valstīm adresēto ieteikumu īstenošana: Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas atzinums – apstiprināšana

Pielikumā ir pievienots Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas atzinums par 2025. gadā konkrētām valstīm adresēto ieteikumu novērtējumu un 2024. gadā konkrētām valstīm adresēto ieteikumu īstenošanu, kas Padomei (*EPSCO*) jāapstiprina 2025. gada 19. jūnija sanāksmē.

Šīs piezīmes papildinājumi:

- *EMCO-SPC* 2025. gada sociālās konverģences pārskati – secinājumi par konkrētām valstīm (ADD 1),
- *EMCO* 2025. gada daudzpusējās uzraudzības pārskati – secinājumi par konkrētām valstīm (ADD 2),
- *SPC* 2025. gada daudzpusējās īstenošanas pārskati – secinājumi par konkrētām valstīm (ADD 3).

**Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas atzinums par
2025. gada Eiropas pusgada ciklu**

2025. gada 13. jūnijs

Preambula

Pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 148., 150. un 160. pantu, Padomes lēmumiem, ar ko izveido komitejas, un Regulu (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju, Nodarbinātības komiteja (*EMCO*) un Sociālās aizsardzības komiteja (*SPC*) ir kompetentas īstenot Eiropas pusgada attiecībā uz nodarbinātību, prasmēm un sociālo politiku.

Attiecīgi visā 2025. gada Eiropas pusgada ciklā, ņemot vērā attiecīgos Eiropas Komisijas iesniegtos priekšlikumus, *EMCO* un *SPC* ir palīdzējušas galīgajā redakcijā sagatavot ikgadējo vienoto nodarbinātības ziņojumu (*VNZ*)¹, Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku (*EZI*)² un jaunus konkrētām valstīm adresētos ieteikumus (*KVAI*)³. Turklāt komitejas ir sagatavojušas Padomes secinājumu kopumu, kas pievienots 2025. gada vienotajam nodarbinātības ziņojumam⁴, un horizontālu piezīmi Eiropadomei, ko pievienos 2025. gada *KVAI*⁵.

¹ 2025. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu [Komisija ierosināja](#) 2024. gada 18. decembrī kā daļu no rudens paketes. Pēc sarunām komitejās [Padome to pieņēma](#) *EPSCO* sanāksmē 10. martā. Galīgā publikācija ir pieejama [šeit](#).

² Eurozonai adresētā ieteikuma [nodarbinātības un sociālie aspekti](#) tika apstiprināti *EPSCO* sanāksmē 10. martā. Ieteikumu [galīgajā redakcijā pieņēma](#) *ECOFIN* sanāksmē 13. maijā.

³ 2025. gadā konkrētām valstīm adresētos ieteikumus [Komisija ierosināja](#) 4. jūnijā kā daļu no pavasara paketes. Pēc sarunām komitejās Padome nodarbinātības un sociālos aspektus pieņēma *EPSCO* sanāksmē 19. jūnijā. To pieņemšana galīgajā redakcijā ir paredzēta *ECOFIN* sanāksmē 8. jūlijā.

⁴ [Padomes secinājumus par 2025. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu](#) Padome apstiprināja *EPSCO* sanāksmē 10. martā.

⁵ Prezidentvalsts Polijas vadībā sagatavotā horizontālā piezīme par 2025. gadā konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem ir paredzēta kā ieguldījums Padomē (*EPSCO* un *ECOFIN* sanāksmēs attiecīgi 19. un 20. jūnijā) un Eiropadomē (26. un 27. jūnijā) notiekošajās politiskajās debatēs .

Komitejas arī izvērtēja progresu, ko dalībvalstis panākušas, īstenojot attiecīgos Padomes 2024. gada KVAI. *Sociālās konverģences sistēmas* (SKS) īstenošana arī palīdzēja uzraudzīt augšupējas sociālās konverģences stāvokli Eiropas Savienībā. ⁶ Attiecībā uz pēdējo minēto pirmā posma analīze tika integrēta 2025. gada VNZ, savukārt otrā posma analīzi Komisija publicēja pēc divpusējas viedokļu apmaiņas ar attiecīgajām dalībvalstīm un pēc apspriešanās ar sociālajiem partneriem par augšupējas sociālās konverģences riskiem un grūtībām. Otrā posma analīzes konstatējumi pēc tam tika apspriesti *EMCO* un *SPC*, izmantojot vairākus *sociālās konverģences pārskatus*. ⁷

Pēc tam, kad 2025. gadā bija stājies spēkā Regula (ES) 2024/2163 ⁸, komitejas pirmoreiz arī apsprieda nodarbinātības un sociālos aspektus jaunajos *vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos* (VTFSP) ⁹ un ar tiem saistītajos *gada progresa ziņojumos* (GPZ) ¹⁰, ko bija sagatavojušas dalībvalstis. Sadarbībā ar *ECOFIN* komitejām *EMCO* un *SPC* arī palīdzēja sagatavot Padomes ieteikumus, ar ko apstiprina VTFSP. ¹¹

Šā atzinuma **1. iedaļā** ir izklāstīts abu komiteju vispārējais viedoklis par Eiropas pusgada pārvaldības aspektiem. **2. iedaļā** ir izklāstītas pārdomas par Komisijas pieņemtajiem 2025. gada KVAI priekšlikumiem, kas 2025. gada 5. jūnijā tika iesniegti *EMCO* un *SPC*. **3. iedaļā** ir izklāstīti rezultāti, kas gūti, izskatot dalībvalstu progresu attiecīgo 2024. gada KVAI īstenošanā, un konstatējumi saistībā ar sociālās konverģences sistēmu, izklāstu veidojot kā tematiskus vēstījumus, kas izriet no abu komiteju sagatavotajiem daudzpusējās uzraudzības pārskatiem. Secinājumi par konkrētām valstīm ir pievienoti **pielikumos**.

⁶ Sociālās konverģences sistēmas struktūra un iezīmes ir aprakstīti [svaīgākajos vēstījumos par sociālās konverģences sistēmas ieviešanu Eiropas pusgadā](#) un ar tiem saistītajā [EMCO un SPC darba grupas ziņojumā](#). Dokumenti Padomei (*EPSCO*) tika iesniegti 2023. gada 12. jūnijā. Sociālās konverģences sistēmas iezīmes tika apspriestas speciālā *EMCO* un *SPC* darba grupā, kas darbojās no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada maijam.

⁷ Komisija 11. aprīlī publicēja otrā posma analīzi kā [dienestu darba dokumentu](#). Pārskatus 13. maijā sagatavoja *EMCO* un *SPC* (sk. 3.1. iedaļu).

⁸ [Regula \(ES\) 2024/1263](#) (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97.

⁹ Vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni ir publicēti [šeit](#).

¹⁰ 2025. gada progresa ziņojumi ir publicēti [šeit](#).

¹¹ Ieteikumus ierosina Komisija un pieņem *ECOFIN* padomes sanāsmēs.

1. iedaļa

Eiropas pusgada pārvaldības aspekti

2025. gada Eiropas pusgada cikls iezīmēja pirmo gadu, kad tika īstenota jaunā ES ekonomikas pārvaldības sistēma, kurā Eiropas sociālo tiesību pīlārs joprojām ir viena no Savienības kopīgajām prioritātēm. Saskaņā ar iepriekšējiem aicinājumiem ¹² komitejas atzinīgi novērtēja to, ka ir izveidota integrētāka pieeja ekonomikas, fiskālajai, nodarbinātības un sociālajai politikai, tostarp, pastiprinot sadarbību starp *EPSCO* un *ECOFIN* atzariem (*filières*) Padomē. 2025. gada pusgada ciklā tika atzīts, ka nodarbinātība, prasmes un izglītība, kā arī sociālās prioritātes ir būtiskas pīlāra principu īstenošanai, un vienlaikus tās ir viens no galvenajiem horizontālajiem veicinātajiem Savienības konkurētspējas un ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes stiprināšanai. Šajā sakarā *EMCO* un *SPC* attiecīgos aspektus apsprieda dalībvalstu iesniegto VTFSP pirmajā kārtā, palīdzēja sagatavot Padomes ieteikumus, ar ko apstiprina to saturu, un apsprieda ar tiem saistīto gada progresu ziņojumu saturu. Vidēja termiņa plānos liela uzmanība ir pievērsta nodarbinātībai, prasmēm un izglītībai, kā arī sociālajai politikai, un liela daļa pasākumu pamato fiskālās korekcijas perioda pagarināšanu šajās jomās, ņemot vērā to paredzamo pozitīvo ietekmi uz ekonomikas izaugsmi. ¹³ Pamatoties uz 2023. un 2024. gadā notikušajām plašajām pārdomām par darba tirgus, prasmju un sociālās politikas ekonomisko ietekmi ¹⁴, komitejas ar nepacietību gaida, kad Komisija ar tām apspriedīsies par īpaša “zināšanu centra” modeli un pilnvarām. Šī iniciatīva var vēl vairāk palīdzēt veicināt kopīgu izpratni par to, kā nodarbinātība, prasmes un izglītība, kā arī sociālās reformas un investīcijas sekmē gan sociālo progresu, gan ilgtspējīgu un iekļaujošu ekonomikas izaugsmi.

¹² Sk. [atzinumu “Sociālo investīciju pievienotā vērtība un EPSCO padomes filiēre loma Eiropas pusgada pārvaldībā”](#) (8., 9. un 11. punkts), kuru Padome apstiprināja 2023. gada novembrī, un [atzinumu par Savienības turpmākajām politikas prioritātēm attiecībā uz Eiropas sociālo tiesību pīlāru](#) (16. un 17. punkts), kuru Padome apstiprināja 2024. gada martā.

¹³ Skatīt [Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas priekšsēdētāju vēstuli EPSCO ministriem](#), datēta ar 26. februāri.

¹⁴ Šo pārdomu rezultātā tapa [atzinums par sociālo investīciju pievienoto vērtību un EPSCO padomes filiēre lomu Eiropas pusgada pārvaldībā](#) (apstiprināts Padomē 2023. gada 28. novembrī), [EPSCO un ECOFIN ministru rīkotas politikas debates](#) (2024. gada 12. martā), [Padomes secinājumi par darba tirgus, prasmju un sociālās politikas lomu noturīgām ekonomikām](#) (apstiprināti Padomē 2024. gada 20. jūnijā) un [Brīvprātīgi pamatprincipi ES dalībvalstīm, lai izvērtētu reformu un sociālo investīciju darba tirgus, prasmju un sociālās politikas jomās ekonomisko ietekmi](#) (apstiprināti Padomē 2024. gada 20. jūnijā).

Saistībā ar Eiropas pusgada nodarbinātības un sociālo dimensiju komitejas visā 2025. gada ciklā apsprieda progresu, kas līdz šim panākts virzībā uz ES un valsts 2030. gada mērķrādītājiem nodarbinātības, prasmju un nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanas jomā. ¹⁵ Kaut arī ES sekmīgi virzās uz 2030. gada pamatmērķrādītāja sasniegšanu, proti, vismaz 78 % nodarbinātu iedzīvotāju, un septiņas dalībvalstis savus valsts mērķrādītājus jau ir sasniegušas un vairums, šķiet, uz to virzās, *EMCO* ar bažām ir norādījusi, ka progress virzībā uz ES mērķrādītāju pieaugušo izglītības jomā ir bijis neliels un tikai 10 dalībvalstis ir mazinājušas nepietiekamības savu valsts mērķrādītāju sasniegšanā. ¹⁶ Vienlaikus *SPC* atzina, ka Covid-19 pandēmija, kā arī enerģētiskā krīze un pēdējos gados piedzīvotā augstā inflācija ir ļāvušas tikai nedaudz samazināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku skaitu ES – tikai puse dalībvalstu ir panākušas progresu savu valsts mērķu sasniegšanā, un aptuveni vienā trešdaļā dalībvalstu situācija ir pasliktinājusies. Maijā komitejas atzinīgi novērtēja iespēju turpināt paust viedokli par nākamā Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāna saturu, tādējādi papildinot viedokļus, kas jau bija pausti 2024. gadā to sagatavotajā *atzinumā par Savienības turpmākajām politikas prioritātēm attiecībā uz Eiropas sociālo tiesību pīlāru* ¹⁷.

¹⁵ Komitejas 2022. gada jūnijā Padomei iesniedza [atzinumu par valstu mērķrādītāju noteikšanas procesu 2030. gadam](#).

¹⁶ Šajā sakarā vairāki *EMCO* locekļi aicināja turpināt pārdomas par to, vai ir iespējams pāriet no pieaugušo izglītības apsekojuma uz darbaspēka apsekojuma datiem (kā pašlaik plānots), kā arī par iespējām apsvērt apmācību darbavietā, ņemot vērā līdz šim panākto nelielo progresu un to, cik svarīgs dažās valstīs ir šāds apmācības veids.

¹⁷ Sk. 12. zemspītras piezīmi.

Lai atbalstītu augšupējas sociālās konverģences risku un grūtību apzināšanu, Komisija ir ieviesusi sociālās konverģences sistēmu. Pēc 2024. gadā īstenotā izmēģinājuma projekta pārskatīšanas ¹⁸ komitejas atzinīgi novērtēja to, ka Komisija otrā posma analīzi bija publicējusi agrāk, kas arī ļāva labāk sagatavot ar to saistītos daudzpusējās uzraudzības pārskatus. *EMCO* un *SPC* pieņēma zināšanai to, ka minētās sistēmas konstatējumi ir integrēti 2025. gada KVAI priekšlikumos un ziņojumos par valstīm, tādējādi atbalstot tādu politikas pasākumu noteikšanu, kas vērsti uz to, lai veicinātu augšupēju sociālo konverģenci. Tomēr daži komitejas locekļi atkārtoti pauda šaubas par sistēmas spēju visaptveroši atspoguļot ar sociālo konverģenci saistītos riskus, jo īpaši tāpēc, ka daži sociālie rādītāji ir saistīti ar noteiktu laikposmu un dažas svarīgas politikas jomas sociālo rezultātu pārskatā nav iekļautas, un viņi aicināja veidot plašāku dialogu, lai nodrošinātu pārredzamību procesā, kura rezultātā Komisija nosaka, kurās valstīs pastāv sociālās konverģences risks. Komitejas ir gatavas sadarboties ar Komisiju, lai nolūkā uzlabot analīzi un procesu izdarītu korekcijas.

Saskaņā ar standarta praksi *EMCO* un *SPC* arī rīkoja visaptverošas diskusijas ar ES sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem par rudens un pavasara paketēs izklāstītajām politikas prioritātēm. Šīs viedokļu apmaiņas rezultātā notika konstruktīvs un saturisks dialogs, kas tika pienācīgi ņemts vērā šā atzinuma sagatavošanā. Komitejas vēlreiz norāda, ka būtisks faktors sekmīgai ekonomikas, nodarbinātības un sociālās politikas koordinēšanai un īstenošanai ir sociālo partneru, pilsoniskās sabiedrības pārstāvju un citu attiecīgo ieinteresēto personu iesaistīšana visos Eiropas pusgada un valsts politikas veidošanas cikla posmos. Šajā sakarā 2025. gada pirmajā pusē *EMCO* un *SPC* vēl vairāk pastiprināja sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaisti savās darbībās, lai veicinātu to iesaistīšanos grūtību apzināšanā un attiecīgu politikas risinājumu formulēšanā. ¹⁹

¹⁸ Sk. [2024. gada Eiropas pusgada ciklā izmēģinājuma kārtā īstenotās sociālās konverģences sistēmas novērtējumu](#), ko Padome apsprieda *EPSCO* sanāksmē 2024. gada 2. decembrī.

¹⁹ 2025. gada Eiropas pusgada cikla laikā tika rīkotas trīspusējas sanāksmes, proti, 11. martā *EMCO* Politikas analīzes grupā (PAG) – iesaistot valsts sociālos partnerus no visām dalībvalstīm – un 11. aprīlī *SPC* (arī iesaistot pilsonisko sabiedrību), lai abās sanāksmēs apspriestu, kā tiek īstenots 2024. gada martā publicētais Komisijas [Rīcības plāns darbaspēka un prasmju trūkuma novēršanai](#).

Martā pēc tam, kad bija publicēta Eiropas Komisijas iniciatīva par prasmju savienību, notika arī kopīga EMCO un Izglītības komitejas (EDUC) locekļu sanāksme. Viedokļu apmaiņā dalībvalstis uzsvēra, cik svarīga ir minētā iniciatīva un turpmākas investīcijas izglītībā un prasmēs, un apsprieda tās dažādos aspektus.

Visbeidzot, komitejas aicina Komisiju – ciešā sadarbībā ar nākamajām Padomes prezidentvalstīm – no 2026. gada noteikt atbilstīgu un paredzamu pavasara paketes publicēšanas grafiku. Šā gada cikla laikā EMCO un SPC nepārprotami norādīja, ka nav apmierinātas ar novēloto pavasara paketes publicēšanu 4. jūnijā, kas tādējādi ir apdraudējis Līgumos balstīto EPSCO filiēre iesaisti jauno KVAI sagatavošanā un apstiprināšanā. Šīs novēlošanās dēļ bija jāveic ārkārtas pielāgojumi gan komitejas, gan Padomes līmenī, tostarp (uz 19. jūniju) bija jāatliek EPSCO padomes sanāksme, kas sākotnēji bija paredzēta 12. jūnijā, un bija jānosaka speciāla kārtība komitejās, lai nodrošinātu, ka EPSCO ministri var vismaz apstiprināt jauno KVAI nodarbinātības un sociālos aspektus. Tomēr pretēji standarta praksei EPSCO ministri nevarēja apstiprināt KVAI, uz kuriem attiecas EPSCO un ECOFIN dalītā kompetence, un tos pieņems tieši ECOFIN padomes sanāsmē, kas paredzēta 8. jūlijā. Turklāt saspringtais grafiks KVAI nodarbinātības, prasmju un sociālo aspektu izskatīšanai var apdraudēt Eiropas pusgada procesa uzticamību un negatīvi ietekmēt gan līdzatbildību, gan galīgo ieteikumu kvalitāti, jo pilnvērtīgām daudzpusējām diskusijām atvēlētais laiks ir ierobežots.

2. iedaļa

Komisijas priekšlikumi 2025. gadā konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem – novērtējums

2025. gada KVAI priekšlikumi ir iezīmējuši pāreju no 2022. gadā izveidotās minimālistiskās pieejas, kas attiecās uz atveseļošanas un noturības plānu visaptverošo raksturu, uz visaptverošāku ieteikumu kopumu. Tāpat kā pagājušogad Eiropas pusgada ciklā galvenā uzmanība tika pievērsta tam, kā veicināt konkurētspēju un labklājību Savienībā, novēršot šķēršļus ilgtspējīgai un iekļaujošai ekonomikas izaugsmei un produktivitātes potenciālam. Atbilstīgi *EPSCO filière* kompetencei tas atspoguļojās daudzos KVAI priekšlikumos par darbaspēka un prasmju nepietiekamības un prasmju neatbilstības novēršanu, izglītības un apmācības sistēmu stiprināšanu, integrācijas darba tirgū un efektīvas aktīvas darba tirgus politikas veicināšanu, nodarbinātības šķēršļu mazināšanu darbaspēka nodokļu un sociālo pabalstu sistēmās un sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas sistēmu stiprināšanu. Tā rezultātā arī tika izveidota pieeja, kurā galvenā uzmanība pievērsta konkurētspējas uzlabošanai, vienlaikus saglabājot Savienības sociālo dimensiju, lai nodrošinātu, ka neviens netiek atstāts novārtā.

Lai turpinātu stimulēt nodarbinātību, dalībvalstis tiek mudinātas vēl vairāk stiprināt aktīvu darba tirgus politiku, tostarp, veicot mērķtiecīgus pasākumus saistībā ar darba tirgū nepietiekami pārstāvētām personām un reformējot nodokļu un pabalstu sistēmas. Komisijas analīzē ir uzsvērts, cik svarīgi ir veicināt darbvietu kvalitāti un labākus darba apstākļus, paredzot, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi būtiska loma ir sociālajam dialogam un koplīguma sarunām. Tiek uzskatīts, ka tam ir būtiska nozīme, lai likvidētu šķēršļus dalībai darba tirgū un veicinātu Eiropas pievilcību un konkurētspēju, kā nesen uzsvērts arī EMCO *atzinumā par darbvietu kvalitātes dimensijām*.²⁰

²⁰ Skatīt [atzinumu par darbvietu kvalitātes dimensijām](#), kas sagatavots *EPSCO* padomes 19. jūnija sanāksmei.

Jaunajos ieteikumos attiecīgi ļoti liels uzsvars ir likts uz izglītību un prasmju pilnveidošanu, kas ir būtiski konkurētspējīgas un pārtikušas Eiropas virzītājspēki, un šajā sakarā ieteikumus saņem visas dalībvalstis. To vēl vairāk pamato nesenās tendences, kas liecina par pamatprasmju snieguma pasliktināšanos un lēno progresu dalības pieaugušo izglītībā palielināšanā. Šajā sakarā dalībvalstis tiek mudinātas paplašināt mūžizglītības iespējas, uzlabot prasmju atzīšanu, labāk saskaņot mācību programmas un mācīšanas metodes ar darba tirgus vajadzībām un uzlabot izglītības un apmācības vispārējo kvalitāti un iekļautību. Tādēļ vairāki KVAI priekšlikumi ir vērsti uz mērķtiecīgāka izglītības atbalsta sniegšanu nelabvēlīgā situācijā esošiem skolēniem un iekļaujošas izglītības un apmācības stiprināšanu, savukārt izglītības un prasmju politikā būtu jāņem vērā pieaugošais pieprasījums pēc padziļinātām prasmēm un prasmēm *STEM* jomā, jo īpaši stratēģiskās nozarēs, kas saistītas ar inovāciju un zaļo un digitālo pārkārtošanos, un jāturpina risināt pašreizējās un turpmākās darbaspēka un prasmju nepietiekamības un neatbilstības jautājums.

Sociālās iekļaušanas un sociālās aizsardzības jomā, jo īpaši saistībā ar pensijām, veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi, 2025. gada KVAI priekšlikumos pienācīga uzmanība ir pievērsta bažām gan attiecībā uz pietiekamību, gan fiskālo ilgtspēju. Dalībvalstīm ir ieteikts reformēt pensiju sistēmas, papildus veicot pasākumus, kuru mērķis ir pagarināt darba mūžu, un uzlabot citu sociālās aizsardzības un iekļaušanas pabalstu efektivitāti un lietderību. Vienlaikus tām būtu jāpaplašina piekļuve pamatpakalpojumiem un sociālajiem pakalpojumiem, tostarp veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei, ņemot vērā arī teritoriālās atšķirības. Reaģējot uz demogrāfiskajām pārmaiņām un ar to saistīto pieaugošo pieprasījumu pēc veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes, par būtisku tiek uzskatīta pāreja uz preventīvām, kopienās balstītām pieejām. Attiecībā uz nabadzību un jo īpaši bērnu nabadzību dalībvalstīm ir ieteikts šīs problēmas risināt, arī uzlabojot sociālo pārvedumu un sociālās palīdzības efektivitāti, segumu un pietiekamību, vienlaikus nodrošinot to fiskālo ilgtspēju. KVAI priekšlikumos attiecīgā gadījumā ir arī īpaši norādīts uz tām norisēm saistībā ar cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, kuru dēļ var tikt apdraudēts dzīves līmenis.

Neraugoties uz *ad hoc* pasākumiem, kas vajadzīgi, lai pabeigtu 2025. gada KVAI priekšlikumu izstrādi, *EMCO* un *SPC* nodrošināja sadarbību ar Ekonomikas politikas komiteju (*EPC*) un Ekonomikas un finanšu komiteju (aizstājēji) (*EFC-A*), lai varētu efektīvi izskatīt vairākus transversālus politikas jautājumus. Saskaņā ar standartpraksi *EMCO* notika diskusijas par KVAI izglītības, apmācības un prasmju jomā, un tajās piedalījās delegāti no Izglītības komitejas (*EDUC*). Ar veselību saistītie KVAI tika apspriesti *SPC*, un locekļi tika aicināti valsts līmenī koordinēt darbu ar attiecīgajiem ekspertiem.

3. iedaļa

Galvenie konstatējumi par 2024. gadā konkrētām valstīm adresēto ieteikumu īstenošanu un par sociālās konverģences stāvokli Savienībā

Daudzpusējā uzraudzība ir viens no *EMCO* un *SPC* pamatzdevumiem Eiropas pusgada ietvaros²¹. Tas *inter alia*²² nozīmē padziļināti novērtēt reformas, investīcijas un plašākus politikas pasākumus, kas sākti saskaņā ar KVAI, kurus Padome sniedza iepriekšējā Eiropas pusgada ciklā. Tādējādi daudzpusējām uzraudzības darbībām ir būtiska nozīme dalībvalstu politikas pasākumu atbalstīšanā ar politikas zināšanu un paraugprakses apmaiņu un kopīgas izpratnes veicināšanu par konkrētām valstīm raksturīgajām problēmām, lai nodrošinātu Padomei informāciju.

²¹ Attiecībā uz *EMCO* darbībām – to pamatā ir LESD 148. un 150. pants, savukārt *SPC* gadījumā tās ir balstītas uz LESD 160. pantu. Jaunajā [Regulā \(ES\) 2024/1263](#) bija apstiprināts, ka *EMCO* un *SPC* ir to attiecīgo komiteju vidū, kuras jāiesaista Eiropas pusgada procesā saskaņā ar to attiecīgajām kompetencēm. Ar abiem Padomes lēmumiem, ar ko izveido komitejas ([2015/772](#) attiecībā uz *EMCO* un ar ko atceļ Lēmumu 2000/98; un [2015/773](#) attiecībā uz *SPC* un ar ko atceļ Lēmumu 2004/689), tām arī piešķīra pilnvaras sniegt ieguldījumu visos Eiropas pusgada aspektos to attiecīgajās kompetences jomās.

²² *EMCO* daudzpusējās uzraudzības darbības ietver arī īpašus pārskatus par to, kā tiek īstenoti konkrēti Padomes ieteikumi, kas ir *EPSCO* kompetencē un adresēti visām dalībvalstīm. *SPC* tiek organizētas īpašas padziļinātas tematiskās diskusijas vai sniegti kopīgi ziņojumi, lai sekotu attiecīgo Padomes ieteikumu izpildei.

2025. gadā abas komitejas novērtēja attiecīgo 2024. gada KVAI īstenošanu un – saistībā ar sociālās konverģences sistēmas jauno konkrētām valstīm adresēto analīzi – apsprieda arī Komisijas valstīm adresēto otrā posma analīzi par sociālo konverģenci un izdarīja par to secinājumus . Visos konkrētu valstu pārskatos izvērtējumi balstījās uz attiecīgo dalībvalstu ziņojumiem par visnesenāk veiktajiem pasākumiem, un pēc tam minētos pasākumus novērtēja pārējās dalībvalstīs un Komisija. Tika panākta savstarpēja vienošanās par secinājumiem attiecībā uz konkrētām valstīm, un tie ir pievienoti šim atzinumam.

3.1. EMCO un SPC horizontālie konstatējumi par augšupēju sociālo konverģenci

EMCO un SPC 2025. gada 13. maijā veica virkni “sociālās konverģences pārskatīšanu”, pamatojoties uz Komisijas veikto augšupējas sociālās konverģences analīzi atbilstoši sociālās konverģences sistēmai. Šī konkrētām valstīm adresētā analīze palīdz saskaņā ar LESD 148. pantu uzraudzīt nodarbinātības, prasmju un sociālās politikas norises Eiropas pusgadā. Tā arī palīdz valstīs īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāra principus un sasniegt ES 2030. gada pamatmērķrādītāju un valsts mērķrādītājus nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, pienācīgi ņemot vērā attiecīgās kompetences un subsidiaritātes un proporcionalitātes principus. Pārskati aptvēra augšupējas sociālās konverģences riskus un grūtības, ar kurām saskaras dalībvalstīs un kuras analizētas 11. aprīlī publicētajā Komisijas valstīm adresētajā otrā posma analīzē par sociālo konverģenci ²³, kā arī – attiecīgā gadījumā – šīm dalībvalstīm izdoto 2024. gada KVAI īstenošanu.

²³ Sk. [Komisijas valstīm adresēto otrā posma analīzi par sociālo konverģenci saskaņā ar sociālās konverģences sistēmu.](#)

- Sociālās konverģences sistēmas 2025. gada otrā posma analīzē spēcīgu un noturīgu darba tirgu kontekstā tika uzsvērtas dažu pasliktinājušos tendenču dēļ izraisītās **problēmas, jo īpaši sociālās aizsardzības un iekļaušanas jomā**, un izglītības un prasmju jomā. Tomēr joprojām pastāv arī darba tirgus problēmas, jo īpaši tās, kas saistītas ar konkrētu grupu (sievietes, jaunieši, personas ar invaliditāti, trešo valstu valstspiederīgie) līdzdalības un nodarbinātības līmeņa atšķirībām, ievērojamu prasmju un darbaspēka trūkumu, kā arī ar reģionālām atšķirībām, kas ietekmē dažas dalībvalstis. Kopumā piederība kādai iedzīvotāju grupai, kas atrodas neaizsargātā situācijā, pārāk bieži joprojām ir spēcīgs izglītības un darba tirgus rezultātu prognozētājs.
- Dažas dalībvalstis saskaras ar problēmām, kas saistītas ar pastāvīgi **augstiem nabadzības vai sociālās atstumtības riskiem**, jo īpaši dažās grupās, grūtībām izveidot efektīvas sociālās aizsardzības sistēmas, kas efektīvi novērš nabadzības riskus, un ar augstu nevienlīdzību ienākumos, jo īpaši ņemot vērā pēdējos gados piedzīvoto augsto inflāciju, kas neizbēgami ir vairāk ietekmējusi mājsaimniecības ar zemiem ienākumiem un bezdarbnieku mājsaimniecības. Arī bērnu nabadzības līmenis kopumā joprojām ir augsts, tāpēc ir ļoti svarīgi pilnībā īstenot Eiropas Garantiju bērniem. Citas dalībvalstis joprojām saskaras ar problēmām tajā, lai uzlabotu piekļuvi cenas ziņā pieejamiem veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem, kas ir īpaši svarīgi, ņemot vērā sabiedrības novecošanu. Daudzās dalībvalstīs joprojām par prioritāti būtu jānosaka piekļuves nodrošināšana augstas kvalitātes aktīvas iekļaušanas pasākumiem, kas integrēti ar piekļuvi pamatpakalpojumiem un sociālajiem pakalpojumiem, tostarp, lai samazinātu nevienlīdzību starp iedzīvotāju grupām un starp reģioniem un stiprinātu sociālo kohēziju. Pēdējos gados ir plānotas vai īstenotas reformas un investīcijas, kuru mērķis jo īpaši ir palielināt darba tirgus aktivizēšanu un sociālo pabalstu un pensiju pietiekamību, kā arī paplašināt piekļuvi cenas ziņā pieejamām veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes sistēmām. Šajā kontekstā joprojām ļoti svarīga ir iespējama līdzsvara rašana starp pienācīgu finansējumu un sociālās aizsardzības un sociālā nodrošinājuma sistēmu ilgtspēju, norādot uz nepieciešamību pēc efektīvas un lietderīgas nodokļu un pabalstu sistēmas izstrādes.

- **Pieaugušo dalība apmācībā** joprojām ir zema un krietni zem ES – un daudzos gadījumos arī valsts – 2030. gada mērķrādītājiem. Steidzami jāturpina centieni uzlabot izglītības un apmācības sistēmu kvalitāti un vienlīdzību un stiprināt pamatprasmes, arī lai novērstu joprojām pastāvošās atšķirības izglītības rezultātos un prasmju līmeņos, kas saistīti ar sociālekonomiskajiem apstākļiem. Šajā kontekstā personām ar zemu prasmju līmeni joprojām ir raksturīga vismazākā iesaiste apmācības pasākumos, un līdz ar to tās gūst mazāk labuma no zaļās un digitālās pārkārtošanās. Joprojām pastāv problēmas novērst izglītības un apmācības priekšlaicīgu pārtraukšanu, un šajā ziņā ir novērots tikai lēns progress. Uzlabot spēju rezultātīvi panākt labi izstrādātu un mērķtiecīgāku **aktīvu darba tirgus politiku**, kas ir apvienota ar citiem atbalsta pakalpojumiem, joprojām ir būtiski, lai radītu iespējas neaizsargātā situācijā esošiem un nepietiekami pārstāvētu grupu cilvēkiem, un nodrošinātu viņiem prasmes, kas vajadzīgas, lai iekļūtu, paliktu un gūtu panākumus darba tirgū, arī ņemot vērā zaļo un digitālo pārkārtošanos.
- Dalībvalstu apņemšanās risināt konkrētas problēmas izglītības un prasmju jomā ir acīmredzama, jo tiek īstenotas daudzas reformas un pašreizējās programmas, arī izmantojot Eiropas Sociālo fondu+ (ESF+) un Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM), lai paaugstinātu pamatprasmju un digitālo prasmju līmeni un reformētu profesionālo izglītību un apmācību, kā arī augstākās izglītības sistēmas. Tāpat tiek ieviesti pasākumi, lai stiprinātu jauniešu, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*) un personu ar invaliditāti integrāciju darba tirgū, tostarp turpinot īstenot Garantiju jauniešiem un izmantojot stimulus un informācijas kampaņas darba devējiem. Tomēr daudzi no šiem pasākumiem ir agrīnā īstenošanas posmā, un rezultātiem vēl ir jārealizējas. Pārskatos ir arī uzsvērts, ka joprojām ir svarīgi izmantot stabilus uzraudzības instrumentus un veikt ietekmes novērtējumus, lai **novērtētu politikas efektivitāti** un apzinātu visas nepieciešamās korekcijas, tostarp īstenošanas laikā.

3.2. EMCO horizontālie konstatējumi

Nodarbinātības komiteja 19. martā rīkoja ikgadējo izglītības un prasmju pārskatīšanu, kuras mērķis bija izvērtēt attiecīgo KVAI īstenošanas gaitu un risināt jaunās problēmas, kas apzinātas Nodarbinātības pārraudzības instrumentā un sociālo rezultātu pārskatā. Notika tematiska diskusija, pamatojoties uz galvenajiem 2025. gada vienotā nodarbinātības ziņojuma konstatējumiem. Turklāt 18. martā notika Nodarbinātības komitejas un Izglītības komitejas kopīga sanāksme, lai apmainītos viedokļiem par Komisijas paziņojumu par prasmju Savienību, *STEM* izglītības stratēģisko rīcības plānu un pamatprasmju rīcības plānu, kā arī, lai apspriestu gadījumu izpēti par mākslīgā intelekta izmantošanu izglītības un apmācības sistēmās.

- **Darbaspēka un prasmju trūkums** ES valstīs 2024. gadā nedaudz samazinājās, bet joprojām ir augsts, jo īpaši dažās svarīgās zaļās un digitālās pārkārtošanās nozarēs, piemēram, *STEM* nozarēs, kā arī tajās, kuras visvairāk ietekmē sabiedrības novecošana, piemēram, aprūpes nozarē. Ekonomikas palēnināšanās, tomēr vienlaikus spēcīga darba tirgus kontekstā pastāvīgais darbaspēka un prasmju trūkums skaidri liecina, ka ES darba tirgus ietekmē strukturāla prasmju neatbilstība.
- ES ne tuvu vēl nav sasniegusi **pieaugušo izglītības mērķrādītāju 2030. gadam**, jo tikai trīs dalībvalstis jau ir sasniegušas savus valsts mērķrādītājus, bet daudzas citas atpaliek. Tāpēc, lai līdz 2030. gadam sasniegtu minēto mērķrādītāju, ir vajadzīgi būtiski un paātrināti centieni. Politikai jo īpaši vajadzētu būt vērstai uz to, lai pieaugušo izglītībā vairāk piedalītos personas, kuras nav darba tirgū, personas ar zemu un vidēju izglītības līmeni un personas, kuras vecākas par 55 gadiem, – kas pašlaik mazāk piedalās apmācībā.
- ES līmenī ir panākts neliels progress **digitālo prasmju** jomā, proti, 2023. gadā nedaudz vairāk par pusi Eiropas iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 74 gadiem bija vismaz pamata digitālās prasmes. Tomēr starp dalībvalstīm ir reģistrētas ievērojamas atšķirības, un digitālo prasmju apguve jauniešu vidū ir satraucoši samazinājusies.

- Dalība **pirmsskolas izglītībā un aprūpē** pēdējos desmit gados ir palielinājusies, un septiņas dalībvalstis ir sasniegušas 2030. gada mērķrādītāju. Tomēr starp ES valstīm, kā arī starp sabiedrības un demogrāfiskajām grupām joprojām pastāv būtiskas atšķirības, īpaši ietekmējot tos, kuri nāk no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides, un cilvēkus, kas dzīvo attālos reģionos.
- **Pamatprasmes** satraucoši pasliktinās, un lielākajā daļā dalībvalstu pieaug to personu īpatsvars, kurām ir vājas sekmes lasīšanā, matemātikā un dabaszinātnēs. Nelabvēlīga sociālekonomiskā situācija joprojām ir galvenais nepietiekama snieguma prognozētājs, un palielinās plaisa ar labvēlīgā situācijā esošiem skolēniem. Izglītības kvalitāti apdraud pastāvīgs skolotāju trūkums, kas ir smagāks *STEM* jomās un nelabvēlīgākā situācijā esošās skolās.
- No otras puses, ES sekmīgi virzās uz to, lai sasniegtu **terciārās izglītības iegūšanas mērķrādītāju**, tomēr joprojām ir jāuzlabo augstākās izglītības atbilstība darba tirgum, lai novērstu prasmju trūkumu vairākās jomās un novērstu dzimumu nevienlīdzību. Tas jo īpaši attiecas uz *STEM* jomām, kurās meitenes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas. Šajā sakarā dalībvalstis joprojām pauž lielu apņēmību risināt problēmas, ar kurām tās saskaras, lai uzlabotu izglītības rezultātus un vienlīdzību, labāk saskaņotu mācību programmas ar darba tirgus vajadzībām, attīstītu darbaspēka prasmes un palielinātu pieaugušo dalību izglītībā. Vairākas dalībvalstis ir sākušas būtiskas reformas, tostarp mācību programmu modernizāciju un skolotāja profesijas stiprināšanu, taču to ietekme vēl ir jāgaida.
- Tiek īstenoti arī pasākumi visos līmeņos, lai vēl vairāk **paplašinātu prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas programmu pieejamību, palielinātu mērķtiecīgu atbalstu darba meklētājiem un pielāgotu profesionālās izglītības un apmācības (PIA) mācību programmas darba tirgus vajadzībām**. Tomēr daudzos gadījumos šajā ziņā ir jāpieliek lielākas pūles un jāpastiprina politika, lai veicinātu darbaspēka mobilitāti, piesaistītu kvalificētus trešo valstu valstspiederīgos, novērstu pamatprasmju un digitālo prasmju pasliktināšanos un attiecīgā gadījumā risinātu pieaugušo skolotāju trūkumu.

- Ņemot vērā ciešo cēloņsakarību starp sociālekonomisko situāciju un zemiem izglītības rezultātiem, mazāku dalību apmācībā un mācību pasākumos un vāju darba tirgus perspektīvu, ES un dalībvalstīm ir jāpastiprina centieni, lai ikvienam nodrošinātu **piekļuvi kvalitatīvai izglītībai un apmācībai** kopš agrīna vecuma.
- Būtisks ir **padziļināts ietekmes novērtējums** par pasākumiem, kas īstenoti nolūkā risināt problēmas, ar kurām saskaras dalībvalstis, lai vissekmīgākos no šiem pasākumiem turpinātu pēc tam, kad būs beidzies termiņš ESF+ un ANM, kuri pašlaik finansē lielāko daļu minēto pasākumu.

EMCO 2. un 3. aprīlī rīkoja ikgadējo pārskatīšanu par aktīvu darba tirgus politiku, darbaspēka nodokļiem un darba tirgus segmentāciju, lai novērtētu progresu attiecīgo KVAI īstenošanā, kā arī pievērstos jaunām problēmām, kas konstatētas Nodarbinātības pārraudzības instrumentā un sociālo rezultātu pārskatā. Papildus pārskatiem par konkrētām valstīm notika tematiska diskusija, pamatojoties uz 2025. gada vienotā nodarbinātības ziņojuma galvenajiem konstatējumiem. Tika uzaicināts arī VND tīkla priekšsēdētāja vietnieks, lai Nodarbinātības komitejai sniegtu jaunāko informāciju par valstu nodarbinātības dienestu darbību dalībvalstīs.

- Lai gan 2024. gadā darba tirgus saglabājās spēcīgs, vēl arvien ir iespējams atraisīt **nodarbinātības potenciālu cilvēkiem no nelabvēlīgā situācijā esošām grupām**, kuri joprojām saskaras ar grūtībām ienākt un palikt darba tirgū. Tas ir īpaši svarīgi, lai risinātu joprojām lielo darbaspēka trūkumu un ilgākā termiņā kompensētu darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanos demogrāfisko tendenču dēļ.
- Lai gan dalībvalstis pastiprina centienus mērķtiecīgāk virzīt aktīvu darba tirgus politiku, tostarp izmantojot nodarbinātības subsīdijas un stiprinot valsts nodarbinātības dienestu spējas un pakalpojumu sniegšanu, **aktīvas darba tirgus politikas izdevumi** dažās valstīs joprojām ir mazi.
- Ir novērotas arī **dzimumu atšķirības** – sievietes retāk piedalās aktivizācijas pasākumos. Ir jāpievērš lielāka uzmanība, lai paplašinātu aktīvas darba tirgus politikas tvērumu, jo īpaši attiecībā uz cilvēkiem neaizsargātā situācijā un nelabvēlīgā situācijā esošām grupām.

- Piespiedu pagaidu un nepilna laika nodarbinātība, nedeklarēts darbs, fiktīva pašnodarbinātība un jauni darba veidi turpina veicināt **darba tirgus segmentāciju**, ietekmējot plaisas piekļuvē sociālajai aizsardzībai, karjeras attīstībai un prasmju pilnveides iespējām.
- Lai gan **pagaidu nodarbinātības īpatsvars** 2024. gadā samazinājās, daudzās dalībvalstīs bažas joprojām rada zemi pārejas rādītāji uz beztermiņa līgumiem un liels piespiedu pagaidu darba ņēmēju īpatsvars.
- Pozitīvi tiek atzīmēts **piespiedu nepilna laika darba samazinājums** gandrīz visās ES valstīs. Tomēr dažās dalībvalstīs tas joprojām skar vairāk nekā 40 % cilvēku – jo īpaši sievietes –, kas strādā mazāku stundu skaitu.
- Tiek ievērota plaša apņemšanās pievērsties institucionālajiem faktoriem, tostarp **tiesību aktiem nodokļu un nodarbinātības aizsardzības jomā**, kuri bieži vien veicina darba tirgus segmentāciju, un stimulēt pāreju uz beztermiņa līgumiem. Tiek īstenoti arī pasākumi, lai tiesību aktos integrētu jaunus darba veidus, piemēram, hibrīddarbu un attālināto darbu.
- Daudzās dalībvalstīs joprojām ir daudz iespēju veikt uzlabojumus, **novirzot nodokļus no darbaspēka uz citām nodokļu bāzēm**, un pārskatot nodokļu un pabalstu sistēmu struktūru, lai palielinātu dalību darba tirgū un stimulētu ilgāku darba laiku.
- **Nodokļu un pabalstu sistēmu struktūra** joprojām ir jāuzlabo daudzās Eiropas valstīs, kur ekonomiski neaktīviem cilvēkiem, bezdarbniekiem, zemu atalgotiem darba ņēmējiem un otrajiem pelnītājiem joprojām ir būtiski šķēršļi strādāt. Šī nestabilā struktūra ir arī viens no faktoriem, kas nosaka dzimumu nevienlīdzību darba tirgū, un tas būtiski ietekmē darba izvēli majsaimniecībās, jo īpaši otro pelnītāju vidū.
- Turklāt, tā kā **aprūpes pienākumi** bieži vien nesamērīgi skar sievietes, dzimumu nodarbinātības atšķirības daudzās valstīs nosaka pienācīgas agrīnās pirmsskolas izglītības un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu trūkums.

3.3. SPC horizontālie konstatējumi

2025. gada pusgada cikla laikā komiteja 10.–11. aprīlī veica 11 konkrētām valstīm adresēto ieteikumu (KVAI) pārskatīšanu tās kompetencē esošajās politikas jomās, pievēršoties konkrētām problēmām pensiju, veselības aprūpes, ilgtermiņa aprūpes, sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas jomā. Visi pārskati par konkrētām valstīm balstījās uz attiecīgo dalībvalstu ziņojumiem par visnesenāk veiktajiem pasākumiem, un pēc tam minētos pasākumus izvērtēja pārējās dalībvalstis un Komisija. Pārskati par konkrētām valstīm tika papildināti ar dažādiem daudzpusējās uzraudzības pasākuma horizontālajiem elementiem, izmantojot attiecīgās tematiskās diskusijas, kas tika organizētas Sociālās aizsardzības komitejas sanāksmēs. Šajā sakarā Sociālās aizsardzības komiteja marta sanāksmē rīkoja padziļinātu tematisku diskusiju par tematu “Vecāka gadagājuma cilvēku saimnieciskās darbības atbalsta politikas integrācija” saistībā ar pensiju politiku. Komitejas aprīļa sanāksmē tika organizēta trīspusēja diskusija, lai pārskatītu 2024. gada rīcības plāna par darbaspēka un prasmju trūkumu Eiropas Savienībā īstenošanu. Diskusijā galvenā uzmanība tika pievērsta divām jomām, kas atbilst sociālajai aizsardzībai un sociālajai iekļaušanai, ilgtermiņa aprūpes un veselības aprūpes problēmām, proti, notika viedokļu apmaiņa par politikas norisēm, kas vērstas uz to, lai atbalstītu nepietiekami pārstāvēto grupu aktivizēšanu un novērstu darbaspēka trūkumu ilgtermiņa aprūpes un veselības aprūpes nozarēs. Horizontālie konstatējumi balstās uz valstu pārskatu darbsemināriem un minēto tematisko diskusiju secinājumiem.

Diskusijās tika secināts, ka attiecībā uz aktīvām vecumdienām dalībvalstis piemēroja politikas risinājumus, kas attiecās uz šādiem tematiem:

- **Stimuli pagarināt darba mūžu/uzlabot stimulus atlikt pensionēšanos, izmantojot uzlabotas uzkrājuma likmes + papildu prēmijas/pensijas pabalstus gados vecākiem darba ņēmējiem, kas paliek darba tirgū pēc likumā noteiktā pensionēšanās vecuma.**

- **Elastīgas pensionēšanās iespējas:** iespēja apvienot ienākumus no nodarbinātības ar pensiju pabalstiem un atvieglot pakāpenisku piekļuvi pensionēšanās iespējām, pakāpeniski samazinot darba laiku vai pārejot uz nepilna darba laika darbu gados pirms pensionēšanās.
- **Koriģētas robežvērtības,** saskaņā ar kurām papildu ienākumi neietekmēs pensiju maksājumus, lai novērstu šķēršļus darba un pensiju ienākumu apvienošanai, ko kavē pilnīga papildu ienākumu aplikšana ar nodokli vai sociālās apdrošināšanas iemaksu pilnīga veikšana.
- **Darba tirgus apmācības un kvalifikācijas** atbalsts aktīvas darba tirgus politikas kontekstā attiecībā uz gados vecākiem bezdarbniekiem un gados vecākiem darba ņēmējiem, kuriem draud atlaišana, un kā daļa no regulāras kvalifikācijas celšanas visa mūža garumā.
- **Algu subsīdijas un subsidēta nodarbinātība,** kas atbalsta gados vecāku darba ņēmēju reintegrāciju, un reintegrācijas darbā shēmas, lai samazinātu riskus, kas saistīti ar priekšlaicīgu aiziešanu no darba tirgus sakarā ar ilgu prombūtni no darba veselības problēmu dēļ.
- **Ilgspējīgas darbavietas prakse,** lai novērstu šķēršļus gados vecāku darba ņēmēju dalībai vairākās jomās: darbvietu veicinātāji, digitālās prasmes/digitālo tehnoloģiju izmantošana, hibrīddarbs un tāldarbs, cilvēkresursu prakse un vieda vecuma pārvaldība, kā arī mērķtiecīgi pasākumi, lai novērstu diskrimināciju vecuma dēļ un veicinātu vienlīdzīgu attieksmi pret gados vecākiem darba ņēmējiem.
- **Sociālais dialogs un darba koplīguma slēgšanas sarunas,** kas veicina gados vecāku darba ņēmēju tiesības, pārsniedzot tiesību aktos noteiktās minimālās prasības, tostarp paredzot aizsardzību pret atlaišanu, darba drošības veicināšanu un samazinātus fiziskos un psihosociālos riskus, papildu ikgadējā atvaļinājuma dienu nodrošināšanu, uz darba stāžu balstītas algas un papildu tiesības uz aprūpētāja atvaļinājumu.

Kopumā diskusijā par aktīvām vecumdienām tika secināts, ka

- **Vēstījuma un domāšanas maiņa** attiecībā uz sabiedrības novecošanu ir būtiska – gan individuālu lēmumu pieņemšanai, gan efektīviem politikas pasākumiem. Vecāka gadagājuma cilvēki, ņemot vērā uzlabojumus veselības aprūpē un lielāko paredzamo dzīves ilgumu, būtu jāuztver kā vērtība, nevis slogs sabiedrībai.
- Būtu jāmaina domāšana gan attiecībā uz **atsevišķiem lēmumiem, gan efektīviem politikas pasākumiem**. Individuālā līmenī būtu jāstiprina vecāka gadagājuma cilvēku pašapziņu un izpratne par savām spējām, izmantojot īpaši pielāgotu prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas politiku, lai labāk pielāgotos mainīgajam darba tirgum un digitālajai videi.
- Attiecībā uz īpaši uzsvērtajām **problēmām, kas saistītas ar veselību**, būtiska nozīme ir darbnespējas novēršanai, darba vietas pielāgošanai un politikai, kas nodrošina sekmīgu atgriešanos darbā pēc ilgstošas slimības.
- **Stimulos ar nolūku pagarināt darba mūžu** būtu jāņem vērā dažādo profesionālo grupu atšķirīgās spējas. Tas nozīmē, ka pensionēšanās ir jāuztver kā process un ka pensionēšanās iespējas ir jāpielāgo dažādiem karjeras profiliem.
- Lai **atraisītu 60-64 gadu vecuma grupas cilvēku neizmanto to potenciālu** nolūkā palielināt viņu nodarbinātības iespējas, jo īpaši sieviešu vidū, pasākumiem būtu jāpievēršas vajadzībām, kas attiecas uz aprūpes pienākumiem, piemēram: elastīgs darba laiks, daļējs pensiju režīms un reintegrācijas veicināšana pēc aprūpes pārtraukumiem.
- **“Politikas paketē” būtu jāintegrē pensijas, mērķtiecīga aktīva darba tirgus, sociālā un dzimumu līdztiesības politika, īpaši pielāgota uzņēmumu politika un prakse**, tostarp vecuma aspektu un veselības profilakses pārvaldība darba vietā, sociālo partneru darbības un veselības un aprūpes pakalpojumu sniegšana.

Attiecībā uz problēmām, kas saistītas ar darbaspēka trūkumu, dalībvalstis īsteno politikas pasākumus ar mērķi:

- **Uzlabot koordināciju ar attiecīgajiem pakalpojumu sniedzējiem** un atvieglot minimālā ienākuma saņēmējiem piekļuvi atbalsta pakalpojumiem un pamatpakalpojumiem. Piemēram, darba meklētājiem un cilvēkiem, kuri saskaras ar sociālās un profesionālās integrācijas problēmām, ir izveidotas vārtejas vai vienas pieturas aģentūras struktūras starp valsts nodarbinātības dienestu (VND) un iestādēm, kas nodrošina pabalstus (valsts sociālā nodrošinājuma/palīdzības institūcijām). Citos gadījumos VND ir uzlabojuši sadarbību reģionālā un valsts līmenī, stiprinot partnerības ar pašvaldībām, NVO un pakalpojumu sniedzējiem, piemēram, veselības aprūpes centriem.
- **Stiprināt sociālā atbalsta shēmas attiecībā uz piekļuvi atbalsta pakalpojumiem un pamatpakalpojumiem**, uzlabojot piekļuvi izglītības un apmācības iespējām, karjeras konsultācijām un sociālajām konsultācijām, tostarp budžeta konsultācijām, lai novērstu parādsaistības. Dažas dalībvalstis ir ieviesušas noteikumus, lai palielinātu elastību, noteiktos apstākļos apvienojot nodarbinātību ar sociālajiem pabalstiem, savukārt citas ir pieņēmušas vai plāno pasākumus, lai uzlabotu darba stimulus minimālā ienākuma saņēmējiem.

Tika secināts, ka

- **Attiecībā uz aktīvu iekļaušanu** tika apstiprināta koncentrēšanās uz **koordinētām pieejām**, un, lai sniegtu integrētu un personalizētu atbalstu, būtiska nozīme ir valsts nodarbinātības dienestu sadarbībai un integrācijai ar citiem (sociālo) pakalpojumu sniedzējiem.
- Aktivizēšana ir svarīga ne tikai ekonomisku apsvērumu dēļ, bet arī sociālajai kohēzijai.
- Minimālajam ienākumam **nebūtu jārada nabadzības slazds**, un ir vajadzīgi atbalstoši nodarbinātības pakalpojumi un mērķtiecīga apmācība, ko sniedz sadarbībā ar sociālajiem partneriem.
- Ir svarīgi **apkarot stereotipus**, lai nodrošinātu sievietes, migrantu izcelsmes personu un romu aktivizēšanu.
- Visbeidzot, intervences pasākumos tika uzsvērts, ka pārejai no bezdarba un neaktivitātes būtu jāvirzās uz nodarbinātību **kvalitatīvās darbvietās ar ienākumu drošību**, vienlaikus izvairoties no nestabilitātes un nodarbinātu personu nabadzības.

- **Ilgtermiņa aprūpes un veselības aprūpes nozarēs** būtiska nozīme ir **pieņācīgam un ilgtspējīgam personālam**, cita starpā koncentrējoties uz algu uzlabošanu un arī citiem fiziskās un garīgās labklājības pasākumiem.
- Lai novērstu trūkumu attiecīgajās nozarēs, ir vajadzīgi intervences pasākumi, lai nozarē **piesaistītu jauniešus** ar mērķtiecīgu sākotnējo izglītību un apmācību, savukārt esošajam darbaspēkam būtu jāsaņem arī attiecīga mērķtiecīga un pastāvīga prasmju pilnveide un pārkvalifikācija, lielu uzsvāru liekot uz digitālajām prasmēm.
- Aprūpe ir fiziski ļoti prasīga, un tas palielina arodslimību, tostarp balsta un kustību aparāta un psiholoģisku traucējumu, risku. Tāpēc politikas jomās, jo īpaši **veselības un drošības politikā**, būtu jātiecas uz preventīvu pieeju.
- **Investīciju vajadzības** nozarēs ir būtiskas: būtu jāpaplašina mazie pilotprojekti un pilnībā jāizmanto jauno tehnoloģiju un inovāciju (piemēram, digitālo medicīnisko ierīču un teleaprūpes) potenciāls.
- **Teritoriālā nevienlīdzība** attiecībā uz piekļuvi pakalpojumiem ir problēma, kas jārisina ar atbilstošiem pasākumiem. Dalībvalstis ziņoja par vairākām inovatīvām pieejām, piemēram, mobilo klīniku praksi, telemedicīnu, ārstu uzdevumu pārdali farmaceitiem un medmāsām.

Pielikumi:

1. *EMCO-SPC* 2025. gada sociālās konverģences pārskatu secinājumi par konkrētām valstīm.
2. *EMCO* 2025. gada daudzpusējās uzraudzības pārskatu secinājumi par konkrētām valstīm.
3. *SPC* 2025. gada daudzpusējās īstenošanas pārskatu secinājumi par konkrētām valstīm.